

## **Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije**

*Sprejet dne 25. maja 2000, objavljen v Uradnem listu RS – Mednarodne pogodbe št. 23/04*

### **Države pogodbenice tega protokola**

**menijo**, da bi bilo za nadaljnje doseganje ciljev Konvencije o otrokovih pravicah in izvajanje njenih določb, še posebej 1., 11., 21., 32., 33., 34., 35. in 36. člena, primerno razširiti ukrepe, ki bi jih morale države pogodbenice sprejeti, da bi zajamčile varstvo otroka pred prodajo otrok, otroško prostitucijo in otroško pornografijo,

**menijo tudi**, da Konvencija o otrokovih pravicah priznava pravico otroka, da je zavarovan pred ekonomskim izkoriščanjem in opravljanjem vsakršnega dela, ki bi lahko ogrožalo ali oviralo otrokovo izobraževanje oziroma bi lahko škodilo otrokovemu zdravju ali telesnemu, duševnemu, duhovnemu, moralnemu ali družbenemu razvoju,

**so resno zaskrbljene** zaradi opaznega in naraščajočega mednarodnega prometa z otroki, namenjenega prodaji otrok, otroški prostituciji in otroški pornografiji,

**so globoko zaskrbljene** zaradi razširjenosti in nenehnega spolnega turizma, za katerega so otroci posebej ranljivi, saj neposredno pospešuje prodajo otrok, otroško prostitucijo in otroško pornografijo,

**priznavajo**, da je pri več posebej ranljivih skupinah, med katerimi so tudi deklice, večja nevarnost spolnega izkoriščanja in da so deklice nesorazmerno zastopane med spolno izkoriščanimi,

**so zaskrbljene** zaradi naraščajoče dostopnosti otroške pornografije na internetu in drugih razvijajočih se tehnologijah in se sklicujejo na Mednarodno konferenco o boju proti otroški pornografiji na internetu (Dunaj, 1999) in še posebej na njen sklep, ki poziva, da se proizvodnja, distribucija, izvoz, prenašanje, uvoz, posest z določenim namenom in oglaševanje otroške pornografije določijo kot kazniva dejanja, in poudarja pomen tesnejšega sodelovanja in partnerstva med vladami in ponudniki internetnih storitev,

**so prepričane**, da bo odprava prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije lažja z uporabo celostnega pristopa, ki bo obravnaval dejavnike, ki k temu prispevajo in med katerimi so: nerazvitost, revščina, gospodarska neskladja, nepravilne družbeno-ekonomske strukture, družine, ki ne opravljajo svoje vloge, pomanjkanje vzgoje in izobraževanja, preseljevanje s podeželja v mesta, spolno razlikovanje, neodgovorno spolno vedenje odraslih, škodljivi tradicionalni običaji, oboroženi spopadi in nedovoljeno trgovanje z otroki,

**prepričane**, da se je treba truditi za dvig ozaveščenosti javnosti, da bi zmanjšali porabniško povpraševanje po prodaji otrok, otroški prostituciji in otroški pornografiji, in so prav tako prepričane o pomenu krepitve svetovnega partnerstva med vsemi dejavniki in izboljšanja izvajanja zakonov na ravni držav,

**upoštevajo** določbe mednarodnopравниh aktov v zvezi z varstvom otrok, vključno s Haaško konvencijo o varstvu otrok in sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah, Haaško konvencijo o civilnopравниh vidikih mednarodne ugrabitve otrok, Haaško konvencijo o pristojnosti, veljavni zakonodaji, priznanju, izvrševanju in sodelovanju v zvezi z odgovornostjo staršev in ukrepah za varstvo otrok ter Konvencijo Mednarodne organizacije dela št. 182 o prepovedi najhujših oblik dela otrok in takojšnjem ukrepanju za njihovo odpravo,

**spodbujene** z veliko podporo Konvenciji o otrokovih pravicah, ki kaže na široko razširjeno zavezanost uveljavljanju in varstvu otrokovih pravic,

**priznavajo** pomembnost Programa ukrepanja za preprečevanje prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije ter Deklaracije in načrta dela v zvezi z ukrepanjem, sprejetih na Svetovnem kongresu proti komercialnemu spolnemu izkoriščanju otrok, ki je potekal v

Stockholmu od 27. do 31. avgusta 1996, in drugih ustreznih sklepov in priporočil pristojnih mednarodnih teles,

**ustrezno upoštevanje** pomeni, ki ga imajo tradicija in kulturne vrednote vsakega naroda za varstvo in skladen razvoj otroka,

**zato so se sporazumele:**

1. člen

Države pogodbenice prepovedujejo prodajo otrok, otroško prostitucijo in otroško pornografijo, kot je določeno v tem protokolu.

2. člen

V tem protokolu:

(a) prodaja otrok pomeni vsakršno dejanje ali posel, s katerim kaka oseba ali skupina oseb posreduje otroka komu drugemu za plačilo ali kakršno koli drugo nadomestilo;

(b) otroška prostitucija pomeni uporabo otroka v spolnih dejavnostih za plačilo ali kakršno koli drugo obliko nadomestila;

(c) otroška pornografija pomeni vsakršno prikazovanje otroka, udeleženega v resničnih ali simuliranih spolnih dejavnostih, s pomočjo kakršnih koli sredstev ali kakršno koli prikazovanje njegovih spolnih organov predvsem za spolne namene.

3. člen

1. Vsaka država pogodbenica zagotovi, da bodo najmanj ta dejanja in dejavnosti v celoti zajeti v njeni kazenski zakonodaji, bodisi da so taka kazniva dejanja izvršena na njenem ozemlju ali zunaj njega ali individualno ali organizirano:

(a) v zvezi s prodajo otrok, kot je opredeljena v 2. členu:

(i) ponujanje, dobavljanje ali sprejemanje otroka s kakršnimi koli sredstvi z namenom:

a. spolnega izkoriščanja otroka;

b. prenosa organov otroka za dobiček;

c. prisilnega dela otroka;

(ii) neprimerno pridobivanje soglasja v vlogi posrednika pri posvojitvi otroka, s katerim so kršeni veljavni mednarodnopravni akti o posvojitvi;

(b) ponujanje, pridobivanje, naročanje ali zagotavljanje otroka za otroško prostitucijo, kot je opredeljena v 2. členu;

(c) proizvodnjanje, razpečevanje, razširjanje, uvoz, izvoz, ponujanje, prodaja ali posedovanje otroške pornografije, kot je opredeljena v 2. členu, za prej navedene namene.

2. Ob upoštevanju določb notranje zakonodaje države pogodbenice sta kazniva tudi poskus izvršitve katerega koli od teh dejanj in sotorilstvo ali sodelovanje pri katerem koli od teh dejanj.

3. Vsaka država pogodbenica določi za ta kazniva dejanja ustrezne kazni, ki upoštevajo njihovo resno naravo.

4. Ob upoštevanju določb notranje zakonodaje vsaka država pogodbenica, če je to primerno, sprejme ukrepe za vzpostavitev odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja, določena v prvem odstavku tega člena. Ob upoštevanju pravnih načel države pogodbenice je ta odgovornost pravnih oseb lahko kazenska, civilna ali upravna.

5. Države pogodbenice sprejmejo vse ustrezne zakonske in upravne ukrepe, da zagotovijo, da bodo vse osebe, vključene v posvojitev otroka, ravnale v skladu z veljavnimi mednarodnopravnimi akti.

#### 4. člen

1. Vsaka država pogodbenica sprejme ukrepe, ki bi bili potrebni za vzpostavitev njene sodne pristojnosti za kazniva dejanja iz prvega odstavka 3. člena, kadar so kazniva dejanja izvršena na njenem ozemlju ali na ladji ali letalu, registriranem v tej državi.

2. Vsaka država pogodbenica lahko sprejme ukrepe, ki bi bili potrebni za vzpostavitev njene sodne pristojnosti za kazniva dejanja iz prvega odstavka 3. člena, v primerih:

(a) kadar je domnevni storilec državljan te države ali oseba, ki ima svoje stalno prebivališče na njenem ozemlju;

(b) kadar je žrtev državljan te države.

3. Vsaka država pogodbenica prav tako sprejme ukrepe, ki bi bili potrebni za vzpostavitev njene sodne pristojnosti za prej navedena kazniva dejanja, kadar je domnevni storilec navzoč na njenem ozemlju in če ga ne izroči drugi državi pogodbenici z utemeljitvijo, da je kaznivo dejanje izvršil eden od njenih državljanov.

4. Ta protokol ne izključuje pristojnosti v kazenskih zadevah, ki se izvajajo v skladu z mednarodnim pravom.

#### 5. člen

1. Kazniva dejanja iz prvega odstavka 3. člena se štejejo za kazniva dejanja, za katera se lahko zahteva izročitev po kateri koli obstoječi pogodbi o izročitvi, ki obstaja med državami pogodbenicami, in za kazniva dejanja, za katera se lahko zahteva izročitev po kateri koli pozneje sklenjeni pogodbi o izročitvi, in to pod pogoji iz teh pogodb.

2. Če država pogodbenica, ki izročitev pogojuje z obstojem pogodbe, prejme zahtevo za izročitev od druge države pogodbenice, s katero nima pogodbe o izročitvi, lahko šteje ta protokol za pravno podlago za izročitev v zvezi s takimi kaznivimi dejanji. Za izročitev veljajo pogoji, določeni z zakonodajo zaprosene države.

3. Države pogodbenice, ki izročitve ne pogojujejo z obstojem pogodbe, med seboj priznavajo taka kazniva dejanja za kazniva dejanja, za katera se lahko zahteva izročitev, ob upoštevanju pogojev, določenih z zakonodajo zaprosene države.

4. Taka kazniva dejanja se glede izročitve med državami pogodbenicami obravnavajo, kot da so bila izvršena ne le na kraju, kjer so se zgodila, ampak tudi na ozemlju držav, od katerih se zahteva, da vzpostavijo svojo sodno pristojnost v skladu s 4. členom.

5. Če je zahtevka za izročitev dan v zvezi s kaznivim dejanjem iz prvega odstavka 3. člena in če zaprosena država pogodbenica ne izroči ali noče izročiti storilca kaznivega dejanja na podlagi njegovega državljanstva, ta država sama sprejme primerne ukrepe, da se zadeva predloži njenim pristojnim organom zaradi pregona.

#### 6. člen

1. Države pogodbenice druga drugi čim bolj pomagajo v zvezi s preiskavami oziroma kazenskimi postopki ali postopki za izročitev v zvezi s kaznivimi dejanji iz prvega odstavka 3. člena, kar vključuje tudi pomoč pri pridobivanju dokazov, ki jih imajo na razpolago in ki so potrebni za postopke.

2. Države pogodbenice izpolnjujejo svoje obveznosti iz prvega odstavka tega člena v skladu z vsemi pogodbami ali drugimi dogovori o medsebojni pravni pomoči, ki morebiti obstajajo med njimi. Če takih pogodb ali dogovorov ni, države pogodbenice druga drugi pomagajo v skladu s svojo notranjo zakonodajo.

## 7. člen

Države pogodbenice ob upoštevanju določb svoje notranje zakonodaje:

- (a) sprejmejo ukrepe, s katerimi zagotovijo zaseg oziroma zaplembo:
  - (i) stvari, kot so gradiva, sredstva in drugi pripomočki, uporabljeni za izvršitev ali lažjo izvršitev kaznivih dejanj po tem protokolu;
  - (ii) premoženjske koristi, pridobljene s takimi kaznivimi dejanji;
- (b) izvršijo zahteve druge države pogodbenice za zaseg ali zaplembo stvari ali premoženjske koristi iz pododstavka (a) (i);
- (c) sprejmejo ukrepe za začasno ali dokončno zaprtje prostorov, uporabljenih za izvrševanje takih kaznivih dejanj.

## 8. člen

1. Države pogodbenice sprejmejo ustrezne ukrepe za varstvo pravic in koristi otrok žrtev ravnanj, ki so prepovedana po tem protokolu, na vseh stopnjah obravnavanja kaznivega dejanja, še posebej tako da:

- (a) priznavajo ranljivost otrok žrtev in prilagodijo postopke tako, da bodo priznane njihove posebne potrebe, vključno z njihovimi posebnimi potrebami, ki jih imajo kot priče;
- (b) seznanijo otroke žrtve z njihovimi pravicami, njihovo vlogo ter z vsebino in časovnim razporedom in potekom postopkov in z razrešitvijo njihovih zadev;
- (c) omogočijo, da bodo mnenja, potrebe in težave otrok žrtev predstavljeni in obravnavani v postopkih, ki vplivajo na njihove osebne koristi, skladno s postopkovnimi pravili notranje zakonodaje;
- (d) zagotovijo ustrezno podporo otrokom žrtvam v celotnem pravnem postopku;
- (e) ustrezno zaščitijo zasebnost in identiteto otrok žrtev in ukrepajo v skladu z notranjo zakonodajo, da preprečijo neprimerno razširjanje informacij, ki bi lahko razkrile identiteto otrok žrtev;
- (f) zagotovijo, kadar je to primerno, varnost otrok žrtev kot tudi njihovih družin ali oseb, ki pričajo v njihovo korist, pred zastraševanjem in maščevanjem;
- (g) se izognejo nepotrebemu zavlačevanju postopkov pri reševanju zadev in izvršitvi odredb ali odločb, s katerimi je otrokom žrtvam dodeljena odškodnina.

2. Države pogodbenice zagotovijo, da negotovost glede dejanske starosti žrtve ne preprečuje sprožitve kazenskih preiskav, vključno s preiskavami za ugotovitev starosti žrtve.

3. Države pogodbenice zagotovijo, da je v kazenskopravnem sistemu pri obravnavanju otrok, ki so žrtve kaznivih dejanj, opisanih v tem protokolu, korist otroka glavno vodilo.

4. Države pogodbenice sprejmejo ukrepe za zagotovitev ustreznega usposabljanja, še posebej iz prava in psihologije, za osebe, ki delajo z žrtvami kaznivih dejanj, prepovedanih po tem protokolu.

5. Države pogodbenice v ustreznih primerih sprejmejo ukrepe za zaščito varnosti in nedotakljivosti oseb ali organizacij, vključenih v preprečevanje in varstvo ter rehabilitacijo žrtev takih kaznivih dejanj.

6. Nič v tem členu se ne sme razlagati tako, da bi škodovalo ali ne bi bilo v skladu s pravicami obtoženega do poštenega in nepristranskega sojenja.

## 9. člen

1. Države pogodbenice sprejmejo, izboljšujejo in uresničujejo zakone, upravne ukrepe, socialne politike in programe za preprečevanje kaznivih dejanj iz tega protokola in z njimi seznanjajo javnost. Posebno pozornost je treba posvetiti varstvu otrok, ki so posebej ranljivi za taka ravnanja.
2. Države pogodbenice z ustreznimi sredstvi obveščanja, izobraževanjem in usposabljanjem ozaveščajo široko javnost, vključno z otroki, o preprečitvenih ukrepih in škodljivih posledicah kaznivih dejanj iz tega protokola. Pri izpolnjevanju obveznosti iz tega člena države pogodbenice spodbujajo sodelovanje skupnosti in še posebej otrok in otrok žrtev v takih programih obveščanja, vzgoje in izobraževanja ter usposabljanja, in to tudi na mednarodni ravni.
3. Države pogodbenice sprejmejo vse možne ukrepe za zagotovitev primerne pomoči žrtvam takih kaznivih dejanj skupaj z njihovo socialno reintegracijo ter njihovim celovitim telesnim in duševnim okrevanjem.
4. Države pogodbenice zagotovijo vsem otrokom žrtvam kaznivih dejanj, opisanih v tem protokolu, dostop do ustreznih postopkov, da lahko brez razlikovanja zahtevajo odškodnino za škodo od tistih, ki so odgovorni po zakonu.
5. Države pogodbenice sprejmejo primerne ukrepe za učinkovito prepoved proizvodnje in razširjanja gradiva za oglaševanje kaznivih dejanj, opisanih v tem protokolu.

## 10. člen

1. Države pogodbenice ukrenejo vse potrebno za krepitev mednarodnega sodelovanja z večstranskimi, regionalnimi in dvostranskimi dogovori za preprečevanje, odkrivanje, preiskovanje, preganjanje in kaznovanje tistih, ki so odgovorni za dejanja, ki vključujejo prodajo otrok, otroško prostitucijo, otroško pornografijo in otroški spolni turizem. Države pogodbenice prav tako pospešujejo mednarodno sodelovanje in usklajevanje med svojimi organi oblasti, nevladnimi organizacijami v državi in mednarodnimi nevladnimi organizacijami ter mednarodnimi organizacijami.
2. Države pogodbenice spodbujajo mednarodno sodelovanje za pomoč otrokom žrtvam pri njihovem telesnem in duševnem okrevanju, socialni reintegraciji in vračanju v domovino.
3. Države pogodbenice krepijo mednarodno sodelovanje za reševanje temeljnih vzrokov, kot sta revščina in nerazvitost, ki prispevajo k ranljivosti otrok za prodajo otrok, otroško prostitucijo, otroško pornografijo in otroški spolni turizem.
4. Države pogodbenice, ki to lahko storijo, zagotovijo finančno, tehnično ali drugo pomoč z obstoječimi večstranskimi, regionalnimi, dvostranskimi ali drugimi programi.

## 11. člen

Nič v tem protokolu ne vpliva na katere koli določbe, ki bolj prispevajo k uresničevanju otrokovih pravic in ki so lahko vsebovane v:

- (a) pravu države pogodbenice;
- (b) mednarodnem pravu, ki velja za to državo.

## 12. člen

1. Vsaka država pogodbenica v dveh letih po začetku veljavnosti protokola zanjo predloži Odboru za otrokove pravice poročilo s celotnimi informacijami o ukrepih, ki jih je sprejela za izvedbo določb tega protokola.

2. Po predložitvi celovitega poročila vsaka država pogodbenica vključi v poročilo, ki ga predloži Odboru za otrokove pravice v skladu s 44. členom konvencije, vse dodatne informacije v zvezi z izvajanjem protokola. Druge države pogodbenice protokola predložijo poročilo vsakih pet let.

3. Odbor za otrokove pravice lahko zahteva od držav pogodbenic dodatne informacije v zvezi z izvajanjem tega protokola.

#### 13. člen

1. Ta protokol je na voljo za podpis vsaki državi, ki je pogodbenica konvencije ali jo je podpisala.

2. Ta protokol je treba ratificirati, k njemu pa lahko pristopi katera koli država, ki je pogodbenica konvencije ali jo je podpisala. Listine o ratifikaciji ali pristopu se deponirajo pri generalnem sekretarju Združenih narodov.

#### 14. člen

1. Ta protokol začne veljati tri mesece po deponiranju desete listine o ratifikaciji ali pristopu.

2. Za vsako državo pogodbenico, ki ratificira ta protokol ali k njemu pristopi po začetku njegove veljavnosti, začne protokol veljati en mesec po datumu deponiranja njene listine o ratifikaciji ali pristopu.

#### 15. člen

1. Vsaka država lahko kadar koli odpove ta protokol s pisnim uradnim obvestilom generalnemu sekretarju Združenih narodov, ki potem obvesti druge države pogodbenice konvencije in vse države, ki so podpisale konvencijo. Odpoved začne veljati eno leto po datumu, ko to uradno obvestilo prejme generalni sekretar Združenih narodov.

2. Taka odpoved pa ne odvezuje države pogodbenice njenih obveznosti po tem protokolu v zvezi s katerim koli kaznivim dejanjem, ki se zgodi pred datumom, ko začne veljati odpoved. Prav tako taka odpoved ne sme na noben način škoditi nadaljnji obravnavi katere koli zadeve, ki jo je odbor obravnaval že pred datumom, ko je odpoved začela veljati.

#### 16. člen

1. Vsaka država pogodbenica lahko predlaga spremembo in jo vloži pri generalnem sekretarju Združenih narodov. Generalni sekretar potem sporoči predlagano spremembo državam pogodbenicam z zahtevo, naj povedo, ali so za konferenco držav pogodbenic, na kateri bi obravnavali predloge in glasovali o njih. Če v štirih mesecih od datuma takega sporočila vsaj ena tretjina držav pogodbenic podpre tako konferenco, generalni sekretar skliče konferenco pod pokroviteljstvom Združenih narodov. Vsaka sprememba, ki jo sprejme večina držav pogodbenic, ki so navzoče in glasujejo na konferenci, se predloži Generalni skupščini v odobritev.

2. Sprememba, sprejeta v skladu s prvim odstavkom tega člena, začne veljati, ko jo odobri Generalna skupščina Združenih narodov in jo sprejme dvotretjinska večina držav pogodbenic.

3. Ko sprememba začne veljati, je zavezujoča za tiste države pogodbenice, ki so jo sprejele, medtem ko druge države pogodbenice še naprej zavezujejo določbe tega protokola in vse prejšnje spremembe, ki so jih sprejele.

#### 17. člen

1. Ta protokol, katerega angleško, arabsko, francosko, kitajsko, rusko in špansko besedilo je enako verodostojno, se hrani v arhivu Združenih narodov.

2. Generalni sekretar Združenih narodov pošlje overjene izvode tega protokola vsem državam pogodbenicam konvencije in vsem državam, ki so jo podpisale.